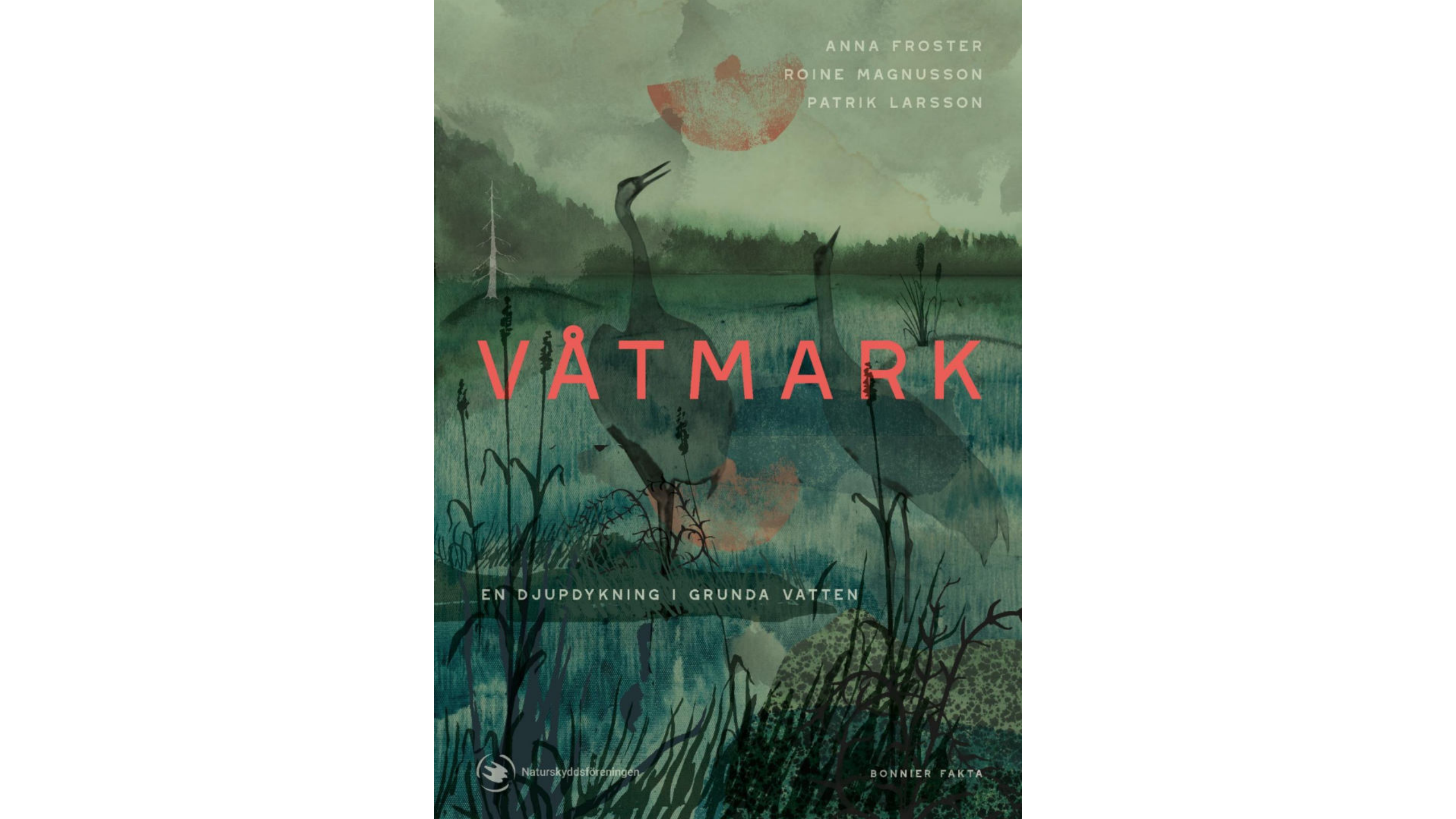

ANNA FROSTER
ROINE MAGNUSSON
PATRIK LARSSON

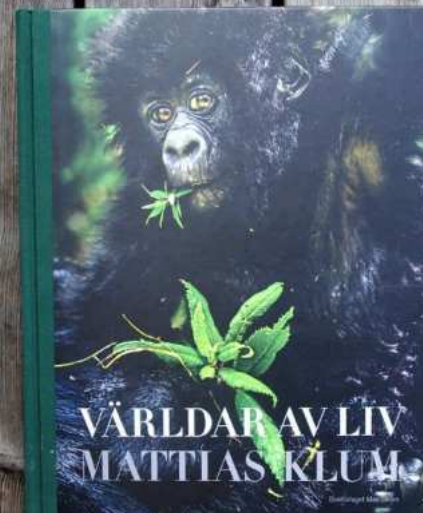
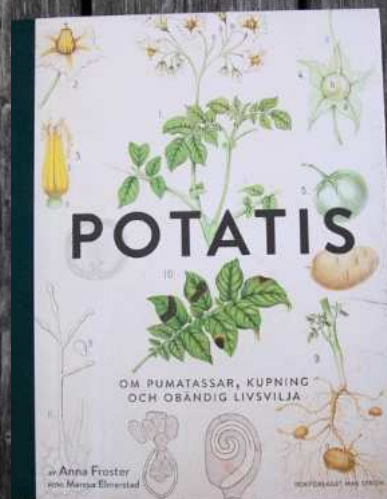
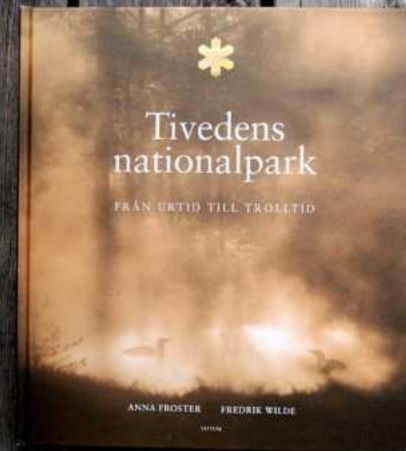
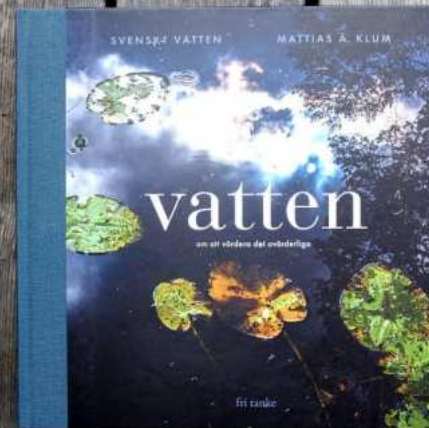
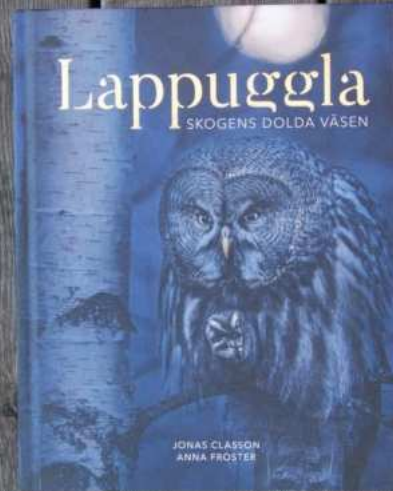
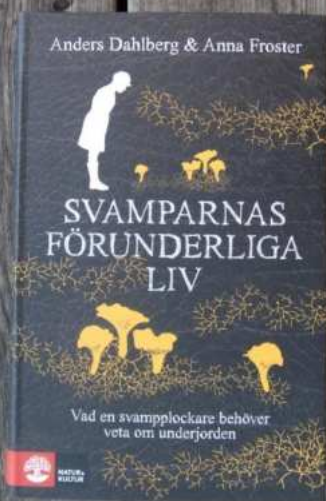
VÅT MARK

EN DJUPDYKNING I GRUNDA VATTEN

Naturskyddsföreningen

BONNIER FAKTA

Koldioxidläckaget från dessa 5 hektar dränerad torvmark

- motsvarar 10 varv runt jorden med en vanlig liten bil (0,5 l/mil).
- eller 3 bilar på ständig tomgång.

Vad är en våtmark?

- Områden där vatten finns precis över eller under markytan.

Och om man inte ser vattnet?

- Om minst hälften av vegetationen är vattenälskande så är det en våtmark.

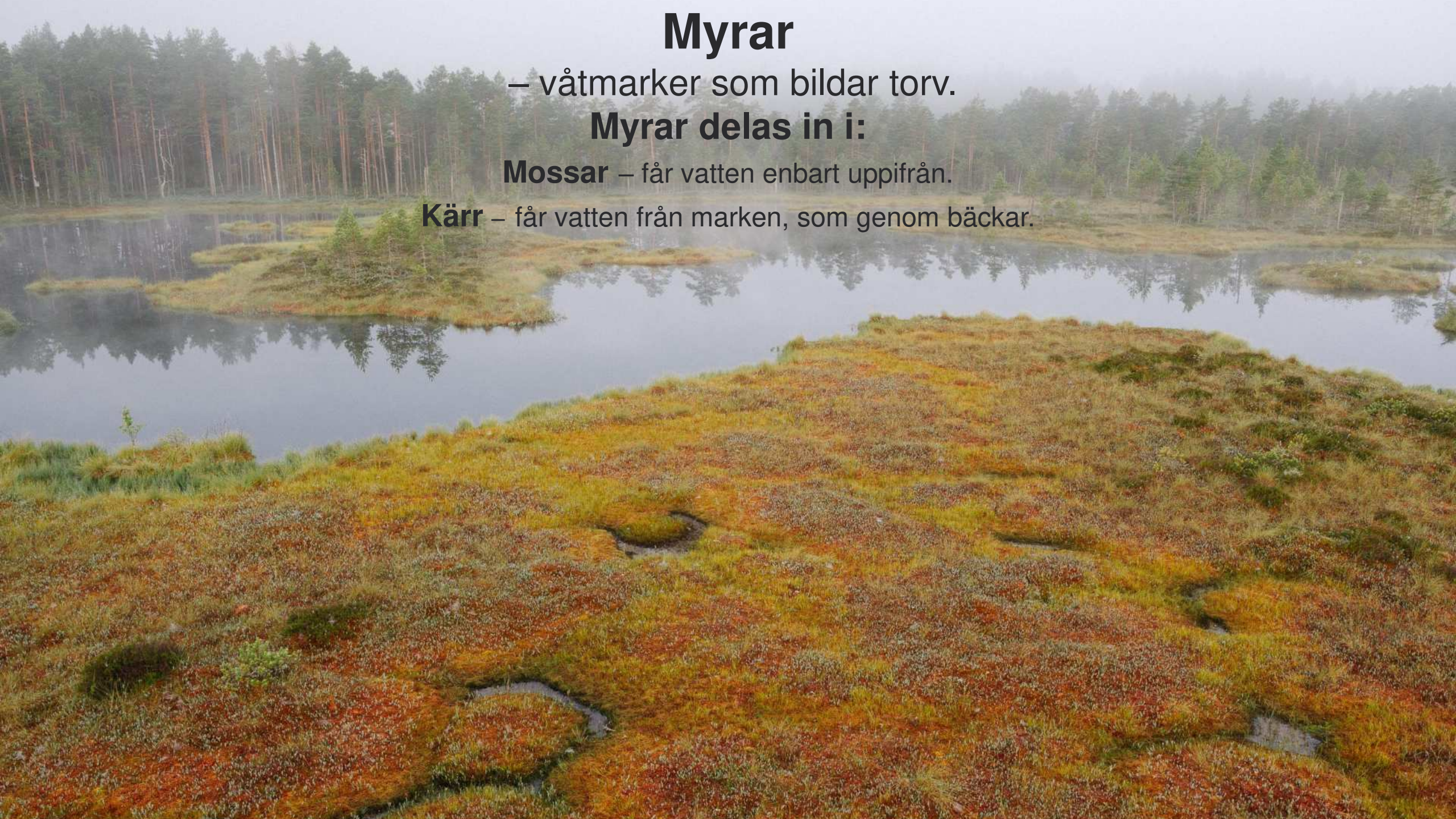
Myrar

– våtmarker som bildar torv.

Myrar delas in i:

Mossar – får vatten enbart uppifrån.

Kärr – får vatten från marken, som genom bäckar.

Våtmarkernas superkrafter

- **Klimat**

Sveriges dränerade torvmarker står för 20 procent av Sveriges CO2-utsläpp, vilket är mer än personbilstrafiken.

- **Mångfald**

600 rödlistade arter är knutna till våtmarker.

- **Vattenrening**

Renar framför allt bort kväve, fosfor och tungmetaller.

- **Jämnar ut vattenflöden**

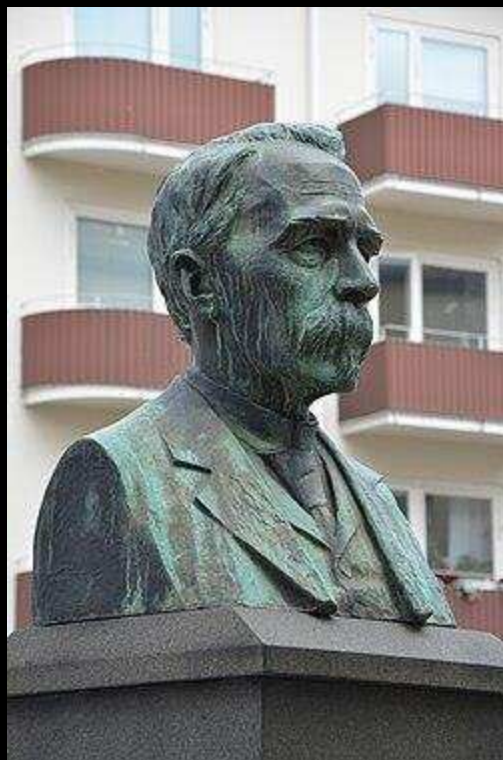
Dämpar både översvämning och torka – som tvättsvampar

Fotograf Herm. Westling, Sala.

Från Svenska Mosskulturföreningens sommarmöte i Sala 3-4 Aug. 1909.

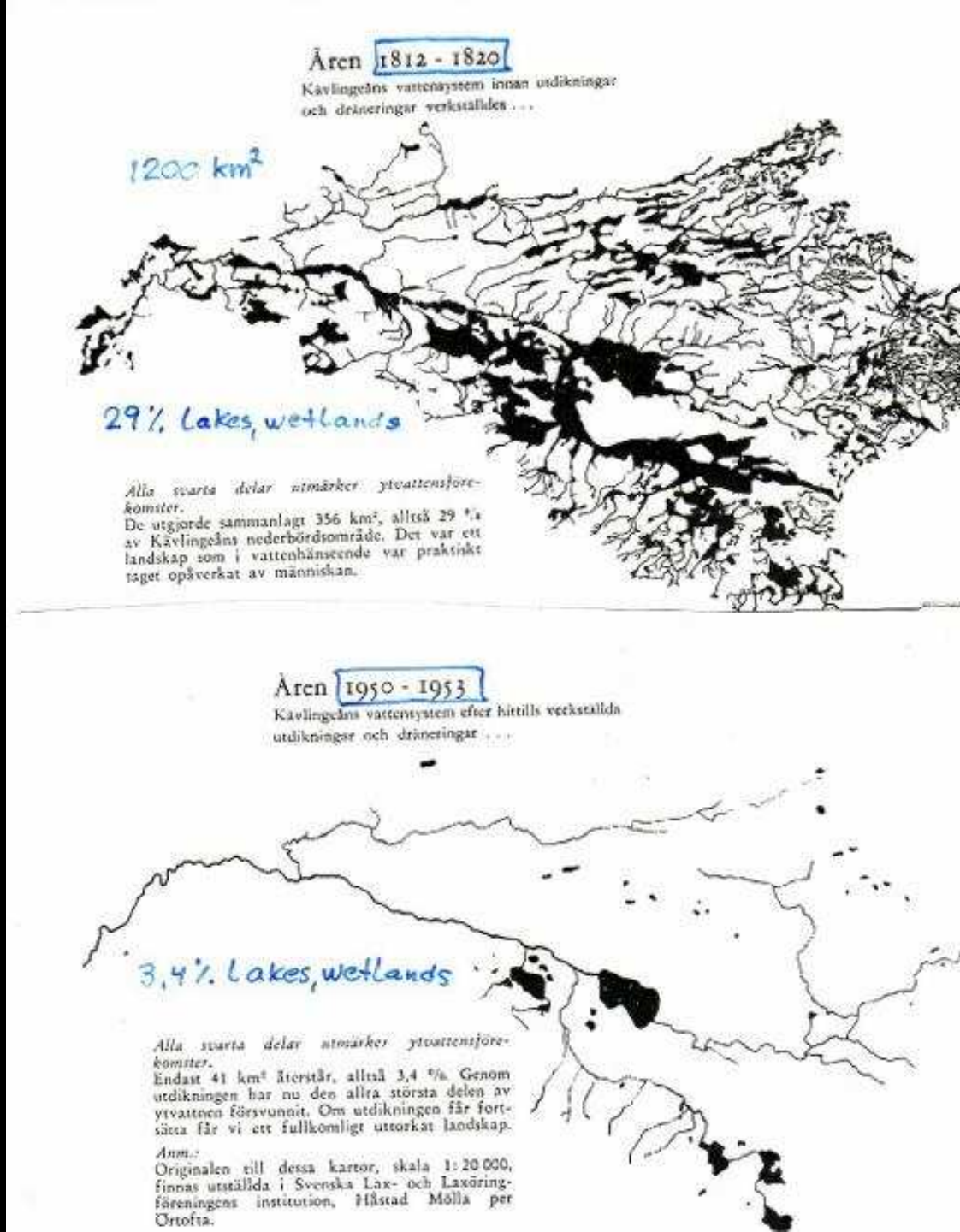
Carl von Feilitzen
Svenska Mosskulturföreningens grundare

90 000 mil diken. 50 000 mil naturliga vattendrag.
Staten bidrog med cirka 7 miljarder,
omräknat till dagens penningvärde.

Kävlingeåns avrinningsområde:

Källa: Wolf, Ph. 1956. Utdikad
civilisation. Svenska lax- och
laxöringsföreningen

14. 170. 6
Bruskarinen 21. 11. 8
Turdus jaunceyi L. 1759
Västergötland, Hovvalla, 1913.
Västergötland, Hovvalla, 1913.
Västergötland, Hovvalla, 1913.

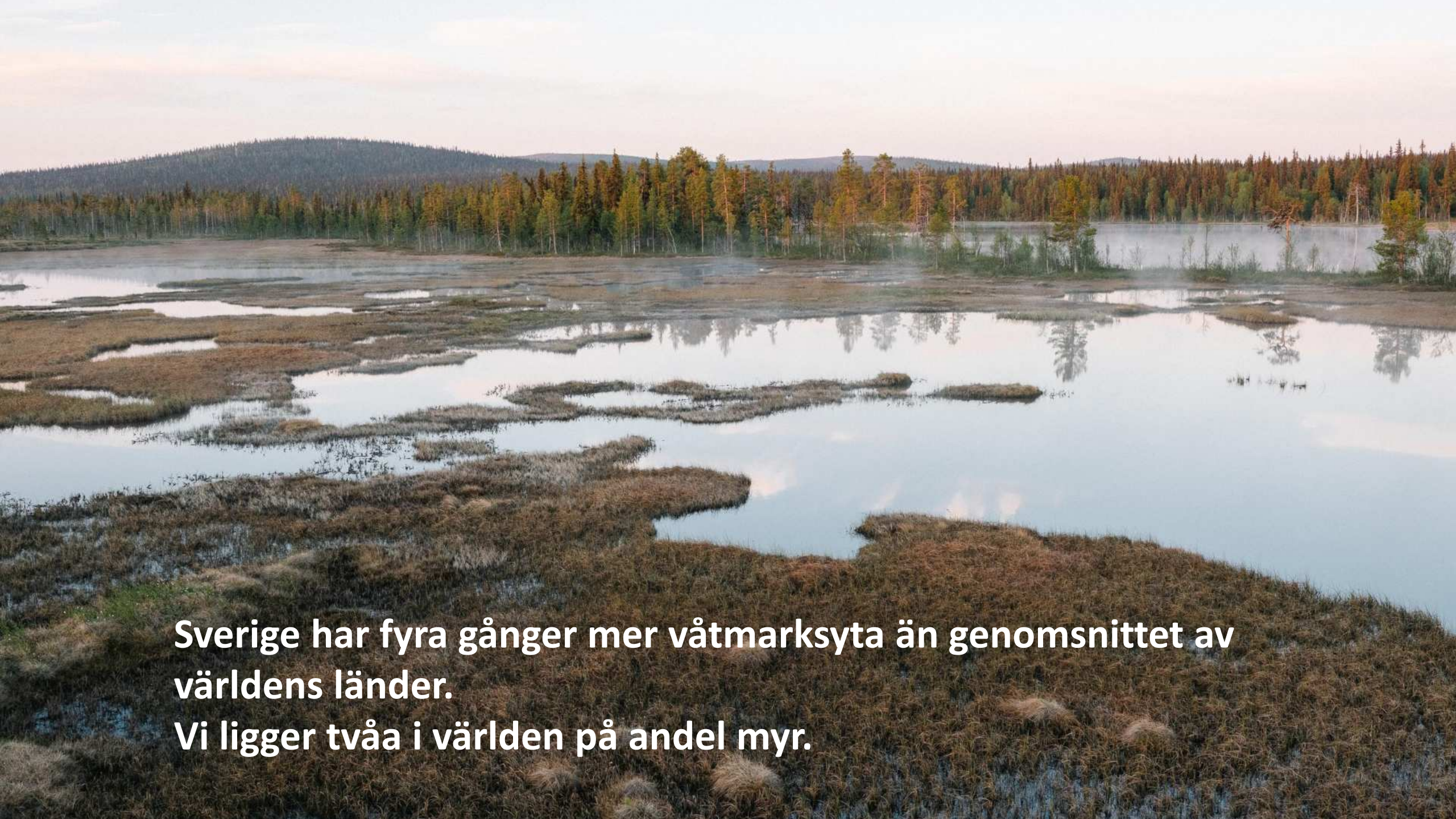

**Sverige har fyra gånger mer våtmarksyta än genomsnittet av världens länder.
Vi ligger tvåa i världen på andel myr.**

Flarkmyr

Foto: Susanne Backe, Länsstyrelsen

Palsmyr

Foto: Susanne Backé, Länsstyrelsen

För att undvika metanutsläpp:
lägg medelvattenytan någon decimeter under markytan.

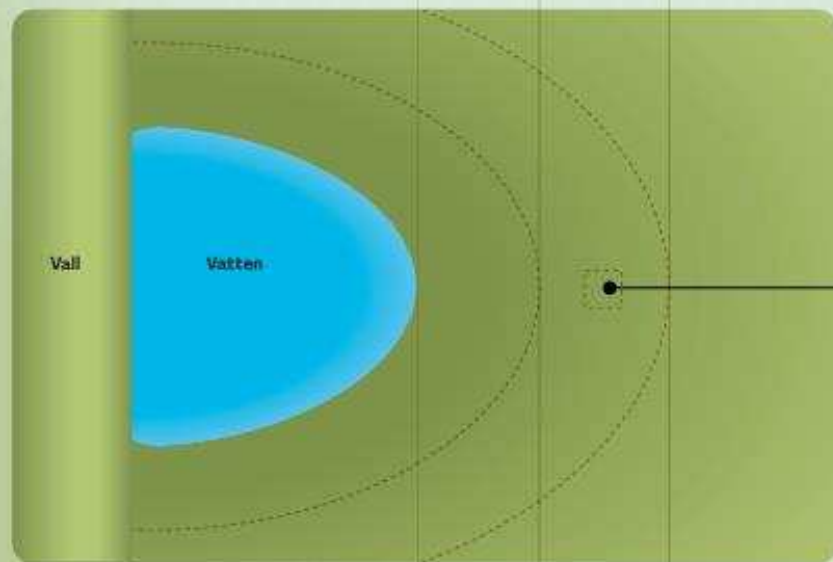

Vattendjupet styr växthusgaserna

För att en våtmark ska vara optimal ur klimatsynpunkt ska den vara blöt men inte för blöt. Det beror på att det i det helt blöta lätt blir syrebrist och då trivs mikroorganismer som andas ut metan, en stark växthusgas.

AV JOHAN JARNESTAD OCH ANNA FROSTER

Marken sluttar ofta där en våtmark ska återskapas, och då blir det komplicerat att hålla en jämn vattennivå över hela ytan. Om man sätter en fördämning får man också en djupare del, som ger livsrum för våtmarksfåglar och andra som behöver en öppen vattenspegel. På så sätt kan våtmarken bli till nytta för både klimat och biologisk mångfald.

Om grundvattentytan ligger någon decimeter under markytan kommer det att finnas ett torvlager överst som inte är vattenmättat, och där syre kommer ner. Där kan metanätande bakterier leva. De äter upp mycket av det metan som andra mikroorganismer har producerat längre ner, där det är vattenmättat och syrefattigt.

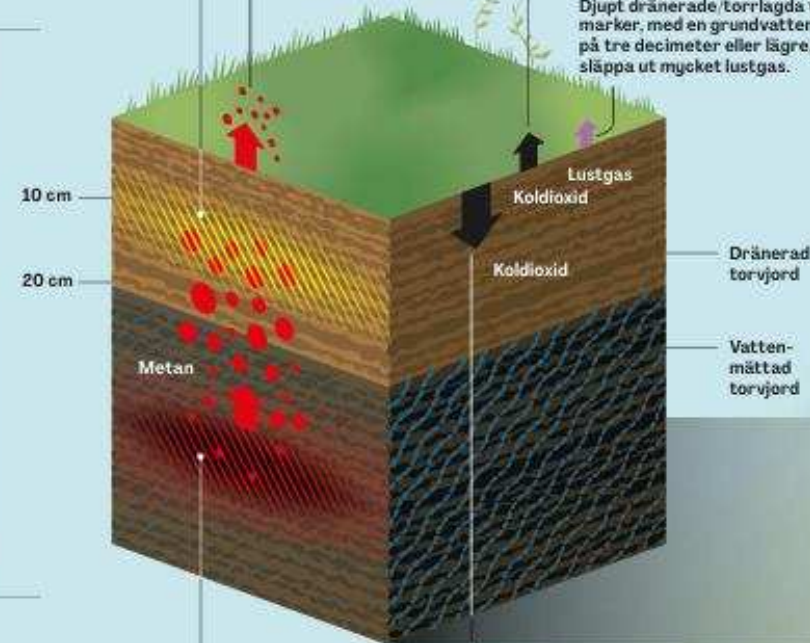

Metanätande bakterier frodas i torven närmast under markytan som inte är vattendränkt, där det finns gott om syre.

När vattnet blir så djupt att vi ser en vattenspegel, och när det dessutom står stilla, blir det ont om syre. Då kan mikroorganismer som släpper ut metan föröka sig och bli många.

När torven torrläggas så att luften kommer åt bryts den ner, och då kommer det ut koldioxid.

Djupt dränerade/torrlagda våtmarker, med en grundvattennivå på tre decimeter eller lägre, kan släppa ut mycket lustgas.

Växter suger in koldioxid och en del växter lagras som torv om det är blött.

I torvlagens syrefria mörker lever arkeer, mikroorganismer som äter av torven och andas ut metan. Om de har ett skyddande tak av syrefattigt, stillastående vatten kan de jobba på ostört och producera mängder av metan.

Fler tips:

rsis Ramsar.org/
[skyddadnatur.naturvardsverket.se.](https://skyddadnatur.naturvardsverket.se)

*(Under Kartskikt finns rubriken
Planeringsunderlag och strategier.
Där kryssar du i Myrskyddsplan.)*

Stort tack fotografer!

- Roine Magnusson
- Patrik Larsson
- Susanne Backe (flarkmyr och palsmyr)
- Jesper Rydin (Grimsås mosse)
- Pixabay.com (lövgroda, svart stork, vitmossa och hjortron)
- Digitaltmuseum.se (historiska bilder, från samlingar som tillhör Nordiska museet, Landskrona museum, Läns museet Gävleborg, Örebro Läns museum, Bohusläns museum, Järnvägmuseet och de transporthistoriska samlingarna och Falbygdens museum. Fråga gärna om ni vill veta varifrån någon specifik bild kommer!)

Och även:

- Lukas Möllersten (formgivare)
- Johan Jarnestad (grafiker, Forskning & Framsteg)

Användning av torvbaserad jord bidrar till myllrande våtmarker och kolinbindande skog

Efterfrågan på odlingssubstrat kommer att fyrdubblas till 2050, enligt branschexperter och forskare, och torv är ryggraden i substratproduktionen. Det är därför viktigt att diskussionen om torv bygger på fakta och inte åsikter och missuppfattningar.

En ny rapport, som sammanställts efter en inventering av hur stora arealer torvtäktföretagen efterbehandlar, redovisar att det är ett mycket stora dikade torvmarker som får ny markanvändning. Med torven borttagen stoppas också nedbrytningen till växthusgaser.

Rapporten som bygger på uppgifter, som i sin tur kommer från Miljöbalkens tillståndsgivna torvtäkter, redovisar också vilka sorts nya marker som skapas och har skapats genom efterbehandlingarna. Totalt har cirka 2 000 hektar efterbehandlats klart. Detta är ett imponerande resultat. För att illustrera hur stora arealer det är fråga om, 3 000 hektar, så är det lika mycket som Lidingö kommuns yta, 3 069 hektar.

Torvbranschen efterbehandlar därmed mer mark än vad som återväs genom statliga medel. De krävda efterbehandlingar torvtäktföretagen gör efter slutförd täktverksamhet, helt utan kostnad för staten, överstiger vida vad Skogsstyrelsen hittills åstadkommit med statsbidrag vilket i våras uppgavs varav cirka 500 hektar enligt dess ansvariga Hillevi Eriksson.

Avgörande för Sveriges livsmedelsförsörjning

Torv är en viktig råvara för den yrkesodlingen i Europa, det är fortfarande basen även om en rad olika nya material blandas in i odlingssubstraten. Den svenska yrkesmässiga trädgårdsproduktionen är en expansiv del av de gröna näringarna. Tillgång till odlingssubstrat av hög kvalitet är avgörande för Sveriges och Europas livsmedelsförsörjning.

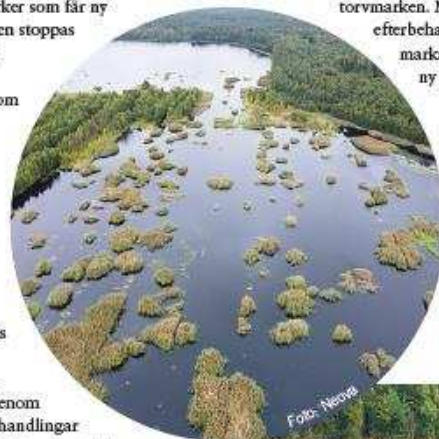
Torven som odlingssubstrat tillför viktiga funktioner för växterna. Den binder vatten och håller näring vilket ger jämn tillgång till växterna. Tack vare torven, som är luftig, optimeras tillväxten i den torvbaserade jorden. Som professionell produkt är torven ett homogent odlingssubstrat med bra struktur. Den är pålitlig, säker, steril och ren från växtgiftiga ämnen samt skadliga svampar och bakterier.

Torven går inte förlorad utan planteras med växterna i parker och trädgårdar eller blandas in i komposter och andra jordförbättringsmedel.

Värt att notera är att torvbranschen ALLTID skördar enbart på redan historiskt dikade torvmarker. Det innebär att branschens obligatoriska efterbehandlingar genererar helt ny markanvändning så som myllrande våtmark eller kolinbindande skog med mera. Det är därför vi i detta sammanhang talar om efterbehandling och restaurering av den tidigare dikade torvmarken. Med kravet i Miljöbalken på efterbehandling/restaurering skapas en ny markanvändning i form av ny våtmark, ny skog och andra nya marker.

Den som vill veta hur mycket värdefullt klimatarbete som görs utan skattefinansiering bör läsa rapporten och jämföra med det som görs med hjälp av skattebidrag.

Rapporten finns att ladda ned och läsa på www.svensktorv.se eller få genom att mejla till ingrid.kyllerstedt@svensktorv.se

Röster från yrkesodlare om behovet av torv:

– Vi behöver en mer nyanserad diskussion om torven som är baserad på fakta. Om det går för fort att ta bort torven är risken att det inte kommer att finnas någon odling kvar i Sverige, förutom på friland, framhåller Minam Dovén, vd och ägare, Nya Enkabo Plantskola.

– I små krukor, som vi använder oss av när vi odlar professionellt, kan vi inte ha för grovt substrat. Den torvbaserade jorden är fin, lätt och luftig. Där trivs rötterna väldigt bra och de frodas i torven. Torven har även en hög kapacitet att magasinera vatten, vilket är en fördel när man använder den i små volymer, per planta, så växtökarna inte torkar ut. Framöver kan man kanske även blanda upp det med andra substrat också, säger Håkan Averbäck, vd Averbäck Blommor.

